

APGALVOTA PASAULIO PABAIGA

KAIP STALINAS RUOŠĖ TREČIAJĄ
PASAULINĮ KARĄ

ALEXANDER GOGUN

obuolys.

Visuotinį žmonių nusivylimą Antrojo pasaulinio karo rezultatais glaustai ir taikliai išreiškė tris kartus Sovietų Sąjungos didvyris, oro pajėgų maršalas Aleksandras Pokryškinas žurnale „Tarybinis karys“ (1985, Nr. 9, p. 32): „Visi sutarė: karas Europoje baigėsi, bet kapitalistinė siena liko.“

Ar draugas Stalinas galėjo su tuo susitaikyti? Negalėjo ir nesusitaikė.

Antrojo pasaulinio karo rezultatai jo netenkino. Todėl iškart po šio karo pabaigos Stalinas pradėjo pasirengimą Trečiajam pasauliniam karui.

Šis istorijos skyrius iki šiol buvo menkai tyrinėtas. Jį mums atskleidė šiandien iškilus karo istorikas Aleksandras Gogunas knygoje *Apgalvota pasaulio pabaiga. Kaip Stalinas rengėsi Trečiajam pasauliniam karui*. Nuosirdžiai rekomenduoju perskaityti.

GRU veteranas Viktoras Suvorovas (Vladimiras Rezunas),
„Kam jiems visas pasaulis?“

Ukrainos savaitraštis „Dzerkalo Tyžnia“, 2025.08.30

Savo žavioje ir įtakingoje knygoje *Apgalvota pasaulio pabaiga. Kaip Stalinas rengėsi Trečiajam pasauliniam karui*. Aleksandras Gogunas įtikinamai parodo, kad Stalinas buvo įsitikinęs internacionalistas ir „globalistas“. Jis siekė paversti visą pasaulį savo asmenine teritorija, sunaikindamas kapitalistinius režimus ir įtvirtindamas komunistinę diktatūrą.

Vokietijos, Japonijos (Mandžiūrijos) ir kitų karo grobiu tapusių šalių plėšimas tarnavo būtent šiam tikslui. Nė nemirktelėjęs Stalinas paaukojo milijonus žmonių pokario bado metu Ukrainoje ir Moldovoje.

Goguno analizė ryžtingai paneigia tų Vakarų mokslininkų, kurie naiiviai tiki, jog Stalinas tik reagavo į Vakarų „agresyviuosius veiksmus“, neva siekusių sunaikinti ar izoliuoti sovietinį bloką, samprotavimus. Nė vienas, perskaitęs Goguno knygą, nebegali rimtai teigti, kad Tarybų Sąjunga veikė vien gindamasi priešiška pasaulyje.

Profesorius emeritas Hiroaki Kuromiya, „Internacionalistas, globalistas, užkariautojas. Kaip Stalinas rengėsi Trečiajam pasauliniam karui“.

Ukrainos savaitraštis „Dilova Stolycja“, 2025.07.01

ALEXANDER GOGUN

APGALVOTA PASAULIO PABAIGA

KAIP STALINAS RUOŠĖ TREČIAJĮ
PASAULINĮ KARĄ

Vertė
SERGEJ KOPYTKOV

TURINYS

Išvadas	11
I. „Mūsų pagrindinis priešas“.	
Taikinyje – Amerika	19
„Dvi nesutaikomos stovyklos“	23
Į Vakarus per Šiaurę	68
II. Pasaulinės revoliucijos „gambitas“.	
Kaip Stalinas darė įtaką JAV ir jų sąjungininkams	131
Kaip Kremlius padėjo Mao	138
Kaip Kremlius pasinaudojo Mao	181
III. „Menečką suvalgėme – Vanečką pasūdykime“.	
Raudonoji kanibalomika	241
<i>Vae victoribus.</i> 1946–1947 m. badas ir pinigų „reforma“	245
„Karo pagrindo plėtra“	287
IV. Apokalipsės raiteliai.	
SSRS ir jos satelitų ginkluotosios pajėgos	353
Sąmoningas judėjimas link Armagedono.	
SSRS karo ministerijos įsakymai	356
„Sokol“ ir bevardžiai plėšrūnai.	
Paskutinio teismo dienos operaciniai planai	401
V. „Į paskutinį ir lemiamą mūšį“.	
Stalinizmo gulgės giesmė	445
„Kultūros išsigimimas JAV“. Apie būtinybę pralieti kraują	449
„Koviniai pajėgumai“. Pasaulio pabaigos suvažiavimas	497
Pagrindinės santraukos	542
Naudoti šaltiniai ir literatūra	545

IVADAS

Nors faktas, kad Stalinas rengėsi pradėti Trečiąjį pasaulinį karą, jau žinomas mokslui¹, šios informacijos Šiaurės Amerikos, Vakarų Europos ar Australijos istorijos vadovėliuose dar nėra. Tuo tarpu įvykiai, kurie buvo tik šio sumanymo padarinys, pavyzdžiui, karas Korėjoje, juose savo vietą rado. Šį paradoksą aiškina trys tvirtos, lanksčios ir „plastiškos“ neįsisąmonintos nuostatos, būdingos nemažai daliai atitinkamos ekspertų bendruomenės.

Pirmąjį stereotipą lemia savotiškas egocentrizmas, neselektyvus asmeninės patirties taikymas tų specialistų, kurie užaugo rinkos ekonomikoje ir demokratijoje. Dėl to įprasti motyvai ir mechanizmai, būdingi tokiai sudėtingai santvarkai, priskiriami visai kitai, priešingai praeičiai. Todėl Stalinui priskiriamos savybės ir siekiai, būdingi Trumanui ar Čerčiliui. Dažniausios klaidingos Kremliaus kalniečio interpretacijos: „modernizatorius“², „gynėjas“, „paranoikas“³. Kalbant apie pastarąjį, retas kuris atkreipia dėmesį

¹ Zubok, V. A. *Failed Empire: The Soviet Union in the Cold War from Stalin to Gorbachev*. – University of North Caroline Press, 2009. P. 85; Levine, Alan J. *Stalin's Last War. Korea and the Approach to World War III*. London et al., 2005; Zakoreckij, K. *Tretja mirovaja vojna Stalina*. M., 2009; Vajskopf, M. *Pisatel Stalin*. M., 2001. P. 83; Ilizarov, B. S. *Tajnaja žizn Stalina. Po materialam ego biblioteki i archiva*. 2-e izd, ispr. i dop. M., 2003. P. 459; *Istorija Rossii XX vek. Epoha stalinizma (1923–1953)* T. 2 / pod red. A. B. Zubova. M., 2017. P. 610–744; Afiani, V., Fursenko, A. *Stalin hotel vojevat s SŠA. Tolko ego smert predotvratila Tretju mirovuju* // *Novaja gazeta*. 27.02.2003. Nr. 15. P. 10; Rentola, Kimmo. *Stalin i sudba Finljandii* / per. A. V. Tolstikov. M., 2020. P. 200–207; Chruščev, N. S. *Roždenie sverchderžavy*. M., 2010. P. 3; Pantsov, Alexander, Levine, Steven. *Mao: The Real Story*. Simon & Schuster, 2013. P. 374–390; Gogun, Alexander. *Conscious Movement Toward Armageddon: Preparation of the Third World War in Orders of the USSR War Ministry, 1946–1953* // *The Journal of Slavic Military Studies*. 2019. Nr. 32 (2). P. 256–279.

² Engerman, David C. *Modernization from the Other Shore. American Intellectuals and the Romance of Russian Development*. Harvard University Press, 2004. *Passim*.

³ McMeekin, Sean. *Stalin's War. A New History of World War II*. N.Y., 2021. P. 151, 271, 456, 495, 497, 520, 535, 599, 652, 738.

į tai, kad be to, jog tai neteisingas įvykių aiškinimas, teiginys, esą kažkas jautė pernelyg didelę baimę, iš dalies jį pateisina: ko gi reikalauti iš ne visai adekvataus žmogaus? Taip tyčiniai žingsniai ima atrodyti kaip apmaudžių nesusipratimų padariniai, o tai nuo juos atlikusiojo nuima nemenką atsakomybės, net kaltės dalį.

Kartais, lyginant socialistinę santvarką su viena iš „normalių“ sistemų, taikomas per menkas „pokyčių koeficientas“. Tada Stalinas vaizduojamas tarsi rusiškas caras, Sovietų Sąjunga – kaip Rusijos imperijos atmaina, o jos vadas paverčiamas tradicionalistu, revanšistu ar irrendentistu, paprasčiausiu didvalstybininku. Taip iš jo politikos išimama esmė – globalizmas. Vietoje tikrosios artimų žemių ar valstybių užėmimo priežasties – placdarmų agresijai ir naujų išteklių beribei ekspansijai gavimo, tokie autoriai įžiūri arba buvusios imperijos atkūrimą, arba saugumo juostos, „sanitarinio kordono“, kūrimą.

Atskiras nekritiško Vakarų realiųjų perkėlimo į sovietinę dirvą atvejis – perlenkimas į priešingą pusę. Pavyzdžiui, vis dar neišnykęs mitas, kad Stalinas 1950-ųjų pradžioje rengė sovietų žydų deportaciją⁴. Iš tiesų nacizmas ir komunizmas skyrėsi ne tik užsienio politikos ambicijomis, bet, kaip taisyklė, ir pasirenkamų aukų grupėmis.

Antrasis prietaras yra tokia vakarietiško centrizmo atmaina, kuri teigia, kad Rytai (šiuo atveju Sovietų Sąjunga) visada ir *a priori* yra reaguojantis, pasyvus, inertiškas ir priklausomas objektas, o Vakarai – iniciatyvus, aktyvus ir savarankiškas subjektas. Ne vienas tyrėjas taip žiūri į viską: ekonomikos, politikos, kultūros raidą, religijos sklaidą, o ypač į tarptautinius santykius, diplomatiją, operacinį planavimą ir karo veiksmus. Jie nė nemėgina pažinti nežinomo: uoliai ieškoti visuotinių ar vietinių konkrečios šalies ar regiono dėsningumų, vidinių dinamikos šaltinių, sprendimų priėmimo impulsų, kruopščiai atsekti priežastinių ryšių grandinių ištakas ir pradžią, pirmines priežastis. Vietoje to tokio žvilgsnio

⁴ Snyder, Timothy. Bloodlands. Europe between Hitler and Stalin. N. Y., 2010. P. 368.

šalininkai tiesiog pasiima jiems jau pažįstamą Vakarų įvykį ar reiškinį ir perdeda jo išorinį poveikį, o dažniau jį tiesiog išsigalvoja. Taip išeina, kad SSRS pajudėdavo tik gavusi postūmį, spaudimą ar kitą poveikį iš užsienio, o pati organiškai negalėjo būti užsakovė ar kurstytoja. Plačiai paplitęs „Prokrusto lovos“ modelis: esą Vakarų valstybė ar valstybių grupė savo veiksmais, o kartais net neveikimu, išprovokavo vieną ar kitą SSRS žingsnį.

Būtent šis požiūris ir lėmė, kad Vakaruose gana populiarūs du klaidingi požiūriai apie sovietinius planus Europos ir Amerikos atžvilgiu: „kontrataka“ arba „prevencinis smūgis“. Mažai kam užkliūva, jog pirmuoju atveju kalbama apie pažodinį beveik šimto metų senumo Stalino lozungo „į priešų smūgį atsakysime dvigubu smūgiu“ pakartojimą. Šią formulę daugelis istorikų mechaniškai kartoja, nors pasaulis jo „nuoširdumu“ įsitikino dar 1939 m., kai SSRS užpuolė Suomiją, „atsakydama į Suomijos karinės vadovybės ginkluotą provokaciją“. O tariamas SSRS rengtas prevencinis smūgis – tik viena iš jau ir taip margos Putino užsienio politikos propagandos versijų: ji ne tik atvirai puola tikrovę, bet ir moka paslinkti teisingą tezę taip, kad ši paprastai įgyja priešingą turinį.

Tačiau sovietų Generalinis štabas neplanavo nei kontratakos, nei prevencinės atakos. Juk abiem atvejais Stalinas vėl pateikiamas kaip tas, kuris žengė ne pirmą, o antrą žingsnį – tik atsakydamas į realius ar net įsivaizduojamus kaimyninės valstybės veiksmus. Pirmuoju atveju atrėmė puolimą, antruoju – reagavo į priešų pajėgų telkimą prie savo sienos. Iš tikrųjų nė viename SSRS politinės vadovybės ar sovietų operacinio planavimo dokumente nenurodyta numanomo išorinio įsiveržimo data, kurią esą reikėję atremti „dvigubu smūgiu“ ar užbėgti už akių savo puolimu.

Trečiasis požiūris: Sovietų Sąjunga buvo tokia apgailėtina, kad šio beprasmiško atsilikusio chaoso vadams net į galvą negalėjo ateiti mintis pulti turtingus, išmintingus ir galingus Vakarus, juolab to planuoti ar

tam ruoštis. Šios koncepcijos šalininkai paprastai tvirčiausiai įsitikinę savo teisumu, tačiau tai akivaizdi mažuma. Daugumai aišku, jog argumentas apie „silpną Staliną“ yra neracionalus. Net jeigu taip ir būtų buvę, kiekvienas žmogus gali pervertinti savo jėgas arba nuvertinti priešininką.

Jei į klausimą žvelgsime nešališkai ir į Staliną pažiūrėsime be rožinių ar juodų akinių, jo siekis buvo paprastas ar net primityvus. Jis norėjo įtvirtinti save – pavergti žmoniją ir mėgautis gauta valdžia. Tie, kurie prieštarauja, jog jo valstybės gyventojai, ypač kolūkiečiai, buvo „vergai“, tiesiog netiksliai vartoja terminą, jo turinį susiaurindami iki atskirų reiškinio atvejų, pavyzdžiui, klasikinės vergijos Senovės Romoje. Tačiau kita net klasikinės, t. y. antikinės, vergijos atmaina – V a. pr. m. e. Atikoje – šiam apibrėžimui suteikia kitą turinį: „Atėnų vergvaldys neturėjo neribotos teisės nužudyti savo vergo. (...) Nuteisti vergą mirčiai galėjo tik teismas.“⁵ O juk istorija žino ir švelnesnių šios neekonominės priklausomybės formų – pavyzdžiui, Lotynų Amerikoje ar senovės slavų⁶ patriarchalinę vergovę. Maskvos ar Romanovų valstybės dvarininkas neturėjo teisės skirti mirties bausmės žmonėms, kurie buvo jo nuosavybė. O Stalinas galėjo susidoroti su bet kuriuo savo pavaldiniu, ką ir darė skirtingu dažnumu ir intensyvumu dešimtmečiais.

Be to, SSRS valdančiąjai klasei tiesiog nepakako nieko mažiau už visą planetą, nes ji troško išlaikyti valdžią savo šalyje. Ilgalaikėje perspektyvoje tai buvo įmanoma tik tada, jei į nelaisvę, skurdą ir nepriteklių įvaryti gyventojai neturėtų galimybės palyginti savo niūrios būties su demokratinėmis realijomis arba, blogiausiu atveju, su apšviesto autoritarizmo – taigi ne despotizmo, o įprastos diktatūros kasdienybe. Įdėmus palyginimas grėsė nomenklatūros nuvertimu. Kad taip neatsitiktų, nesocialistines šalis reikėjo arba pavergti ir paversti socialistinėmis, arba

⁵ Dovatur, A. I. Rabstvo v Attike v VI–V vv. do n. e. L., 1980. P. 87.

⁶ Sverdlov, M. B. Stanovlenie feodalizma v slavianskikh stranach. SPb., 1997. P. 39–40.

sunaikinti. Kitaip tariant, pasaulinė revoliucija jiems buvo ne užgaida, o sąmoninga būtinybė.

Todėl klaidinga priešprieša, dažnai pasitaikanti istoriografijoje: ar SSRS išoriniai veiksmai buvo nulemti ideologijos, ar ciniškos *realpolitik*? Jokio prieštaravimo čia nėra. Kapitalizmo sunaikinimas buvo ir komunistų programa, ir valdžios trokštančių egoistų tikslas. Jiems nebuvo būdingos baimės ar fobijos. Būdami sveiko proto, veikiau net žemiški, jie netikėjo pasakomis apie „priešišką kapitalistinę aplinką“ ar „apgultą tvirtovę“, kuriomis noriai maustė protus tiek savo pavaldiniams, tiek užsieniečiams. Prisiminkime Stalino frazę, ištartą 1945 m. sausio 9 d., per susitikimą su Jugoslavijos komunistų delegacija, apibūdinant tiek save, tiek pašnekovus: „Mes vadovaujamės ne jausmu, o protu, analize, išskaičiavimu.“⁷ Savotiškas „kruvinas“ blaivumas derėjo su sąmoningai prisiimama rizika, kuriai Džugašvilis, regis, jautė asmeninę aistrą nuo pat gimimo ar bent jau nuo jaunystės.

Iš čia kyla pagrindinis šio veikalo klausimas: kaip Stalinas ketino igyvendinti šią, be abejo, sudėtingą ir ambicingą užduotį – paversti visą žmoniją belaisve?

Norint atskleisti Trečiojo pasaulinio karo rengimo detales ir aprašyti jo logiką, pasitelkti dokumentai, pirmą kartą įvedami į mokslinę apyvartą, taip pat tie, kuriuos jau paskelbė kolegos – ypač Rytų Europos „archyvų revoliucijos“ metu ir po jos. Naudoti šaltiniai ir tyrimai dviem svarbiausiomis šiuo atveju kalbomis – rusų ir anglų, taip pat dar dvylikos tautų kalbomis – visų pirma „vyresniųjų“ iš „jaunesniųjų brolių“ SSRS viduje arba Kremliaus satelitų.

Prieiga prie dalies vertingos, daugiau kaip 70 metų senumo medžiagos užkardyta tiek Rusijoje, tiek kai kuriose kitose šalyse, pavyzdžiui, Rumunijoje ir Čekijoje. Vis dėlto galimybės toliau tirti šią temą šiandien

⁷ Vostočnaja Evropa v dokumentach rossijskikh archivov. 1944–1953 gg. T. I. 1944–1948 gg. M. Novosibirsk, 1997. P. 133.

dar neišsemtos. Nemaža dokumentų dalis tiek Rusijos, tiek Vidurio Europos archyvuose yra išslaptinta.

Svarų indėlį į šios knygos atsiradimą įnešė Potsdamo universiteto, kuriame dėstytojavau, studentai. Jų klausimai ir gyvos pastabos, taip pat hipotezės ir idėjos buvo panaudotos be sąžinės graužaties. Knyga buvo „nušlifluota“ diskusijose, kolokviumuose, darbo susitikimuose (dirbtuvėse) ir konferencijose Bristolio, Berlyno, Freiburgo ir Heidelbergo universitetuose, Sandhursto karo akademijoje, Balzeko muziejuje Čikagoje.

Šios diskusijos atvedė prie minties, kad į monografijos tekstą būtina įtraukti daug autentiškų, neretai platokų to meto dokumentų citatų. Juk kalbama apie praėjusio amžiaus vidurį ir visiškai kitokią santvarką, negu ta, kurioje gyvename mes. Todėl skaitytojui reikia sudaryti galimybę geriau pajusti epochos dvasią, to meto žmonių psichologiją. Leksika ir kalbiniai posūkiai yra vienas iš raktų ne tik į tekstų ar kalbų autorių, bet ir jų auditorijos pasaulėvaizdį (kitaip tariant, ir Stalino, ir jo sukulto kruvinų konfliktų sūkurio dalyvių). Nepaisant tam tikrų jo kalbėjimo nelygumų, daugiausia aiškinamų tuo, kad kalbėjęs ne gimtąja kalba, jis mokėjo aiškiai perteikti savo mintis pašnekovui ar klausytojams. Nesvarbu, ar nuoširdžiai norėjo dalytis žiniomis ir samprotavimais, ar siekė supainioti, net apgauti. Apie tai gausu įrašų ir liudijimų. Suteikime žodį Vokietijos užsienio reikalų ministrui Joachimui von Ribbentropui, kuris turėjo reikalų su ne vienu politiniu lyderiu: „Trumpai, tiksliai, be nereikalingų žodžių. Tai, ką jis sakė, buvo aišku ir nedviprasmiška... Stalinas nuo pat pirmos mūsų susitikimo akimirkos padarė man stiprų įspūdį... Blaivi, beveik sausa, bet tokia aiški kalbėjimo maniera...“⁸

Jis buvo vienintelis iš pasaulio lyderių, kurio ne mažiau kaip trisdešimt metų turėta užsienio politikos strategija buvo nekintama, įgyvendinama nenutrūkstamai, nuosekliai ir atkakliai, daug kur formuojant pasaulinę darbotvarkę. Kitos valstybės ar režimai labiau taikėsi prie

⁸ Ribbentrop, J. *Meždu Londonom i Moskovoj*. M., 1996. P. 141–143.

aplinkybių arba pasitraukdavo iš pasaulinės arenos. O planinė ekonomika atitiko planingą ekspansiją. Tai netrukdė ir improvizacijai. Todėl Kremliaus iniciatyvumas buvo tiesiog vulkaninis. Pasak taiklios Boriso Ilizarovo metaforos, SSRS tais dešimtmečiais tapo tarptautinių santykių epicentru. Griauti – ne statyti, o BVP ne visada yra pagrindinis šalies vertinimo rodiklis. Kitaip tariant, kadangi Stalino užsienio politika buvo ardomoji, jos poveikis artimiems ir tolimiems kaimynams gerokai pranoko tiek SSRS svorį pasaulio ūkyje, tiek komunistų pavergtų tautų kultūrų įtaką pasaulio civilizacijai.

I

**„MŪSŲ
PAGRINDINIS
PRIEŠAS“**

TAIKINYJE – AMERIKA

Žinoma, nemiega ir kita stovykla – imperialistai. Jos agentai šmirinėja po visas šalis... aprūpindami kontrrevoliucionierius, rengdami plėšikiškus sąmokslus, kaldami grandines Vakarų tautoms. Argi neaišku, kad imperialistų šutvė jau prarado bet kokią moralinę svorį engiamųjų tautų akyse, visiems laikams neteko buvusios „civilizacijos“ ir „žmoniškumo“ vėliavnešės aureolės, savo plėšikišką egzistenciją palaikydama papirkinėjimu ir samdomomis gaujomis, vergove ir vadinamųjų „spalvotųjų“ iš Afrikos tamsa?..

Iš Rytų – šviesa!

Vakarai su savo imperialistinėmis žmogėdromis virto tamsos ir vergovės židiniu. Užduotis – sutriuškinti šį židinį...

*Josifas Stalinas.
„Iš Rytų – šviesa“ – laikraščio „Pravda“
ir „Žizn nacionalnostej“ vedamasis, 1918-12-15.*

Trumanas pažymėjo, kad konferencijos darbas baigtas ir dabar ją galima uždaryti. Jis išreiškė viltį, kad kitas susitikimas įvyks Vašingtone.

Stalinas: Duok, Dieve.

*Iš paskutiniojo pasitarimo Potsdame protokolo,
1945-08-02 (Foreign Relations of the United States: Diplomatic Papers:
The Conference of Berlin (the Potsdam Conference),
1945, Vol. II. Washington, 1960. P. 601).*

„DVI NESUTAIKOMOS STOVYKLOS“

Norint atsakyti į klausimą, kada Stalinas pradėjo ruošti puolimui prieš JAV, dera pacituoti jo beveik pamirštą straipsnį „Dvi stovyklos“. Jame kalbama ne apie raudonąją katorgą, kaip galima pamanyti iš pavadinimo, o apie tarptautinius santykius. Verta paminėti, kad šiame priešų sąraše amerikiečiams skirta garbinga pirmoji vieta: „Ten, *jų* stovykloje, Amerika ir Anglija, Prancūzija ir Japonija su savo kapitalu, ginkluote, patikrintais agentais, patyrusiais administratoriais.

Čia, *mūsų* stovykloje, Tarybų Rusija su... tarybų respublikomis, augančia proletarine revoliucija Europos šalyse...

Šių dviejų stovyklų kova sudaro viso šiuolaikinio gyvenimo ašį; ji užpildo visą senojo ir naujojo pasaulio veikėjų dabartinės vidaus ir užsienio politikos turinį. (...)

Pasaulis suskilo į dvi nesutaikomas stovyklas: imperializmo ir socializmo.“⁹

Sumanymas – ne tik bet kokio pasirengimo pradžia, bet dažniausiai – svarbiausia jo dalis. Tie skaitytojai, kurie nusprendė, kad tekstas apibūdina XX a. vidurio padėtį, nėra vieni. Net kai kurie šiuolaikiniai Šaltojo karo tyrėjai postulatą apie dvi stovyklas kildina iš laikotarpio po Antrojo pasaulinio karo¹⁰. Iš tikrųjų šis straipsnis pasirodė laikraštyje „Izvestija“ 1919 m. vasario 22 d.

⁹ Stalin, I. V. Sočinenija. T. 4. M., 1947. P. 232.

¹⁰ Cfp: War between Comrades: Unity, Division and Disintegration in the Communist World Movement since 1945. [25.10.2023]. URL: <https://www.hsozkult.de/event/id/event-139552> [28.02.2025].

Tai buvo nacionalinės politinės ir intelektualinės tradicijos lūžis. Ne paisant santvarkos skirtumų, tiek Rusijos imperijos visuomenei, tiek jos valdžiai XVIII–XX a. nebuvo būdinga amerikofobija, nes carai nebuvo nepasotinami užkariautojai. Klasikinis pavyzdys – Aliaskos likimas. Žemės plotas, beveik tris kartus didesnis už Japoniją ir Britaniją kartu paėmus, buvo parduotas Vašingtonui. Vadinasi, jis ne tik nebuvo laikomas priešu, bet net ir varžovu. Mokslui nėra žinoma apie Jekaterinos II ar Nikolajaus I¹¹ planus paversti tuos, kurie lenkė nugaras Kentukyje ar Pietų Karolinoje, rūmų ar feodaliniais žemdirbiais, t. y. Sankt Peterburgo monarcho nuosavybe. Tyrėjai nerado ir reakcionieriaus Aleksandro III planų ginkluota jėga sugrąžinti didžiausios planetos respublikos naujai iškeptus juodaodžius rinkėjus į jų nebylią, beteisę praeitį.

O aštrius tekstus prieš JAV Stalinas rašė dar iki Spalio revoliucijos. Paminėtinas, pavyzdžiui, 1917 m. rugpjūčio straipsnis „Amerikos milijardai“, kuriame jis pliekė tuometinę kairiąją Rusijos Laikinąją vyriausybę. Jo užjūrio globėjai šiame tekste pateikiami kaip pagrindinė kliūtis bolševikams kelyje į valdžią Petrograde, taip pat ir jų europiniams broliams: „Amerikos imperialistinė buržuazija, finansuojanti Rusijos imperialistinės buržuazijos (Miliukovas!), militaristų (Kerenskis!) ir smulkiosios buržuazijos viršūnių, vergiškai pataikaujančių „gyvosioms“ Rusijos jėgoms (Ceretelis!), koaliciją – štai tokia yra dabartinė padėtis. (...)“

Tuo metu, kai Rusijos revoliucija įtempia jėgas ginti savo laimėjimus, o imperializmas stengiasi ją pribaihti, amerikietiškas kapitalas milijardais maitina Kerenskio–Miliukovo–Ceretelio koaliciją tam, kad, galutinai užgniauzusi Rusijos revoliuciją, ji susilpnintų Vakaruose augantį revoliucinį judėjimą.¹²

¹¹ Kurilla, I. Zaokeanskie partniory: Amerika i Rossija v 1830–1850-e gody. Volgograd, 2005. P. 406–407.

¹² Stalin, I. V. Sočinenija. T. 3. M., 1947. P. 234–235.

Vokietijos generalinio štabo auksas bolševikams¹³ tomis sąlygomis pasirodė veiksmingesnis už amerikiečių kreditus demokratams. Komunistai perėmė valdžią, o Stalinas tapo faktiškai trečiuoju asmeniu naujoje valstybėje po Lenino ir Trockio, pradėjęs lėtą žygį į lyderystę. Pirmosios Liaudies komisarų tarybos (Sovnarkomo) sudėtyje Džiugašvilis pagal einamų pareigų svarbą buvo antras, nusileisdamas įtaka tik Leninui. Ant kai kurių sovietų vyriausybės nutarimų Stalino parašas yra tarp dokumentą vizavusiųjų; kitais atvejais po potvarkiais yra du parašai – jo ir Lenino; kartais Stalinas Leninui rašydavo nutarimų juodraščius, jam nesant, eidavo jo pavaduotojo pareigas, be drovumo dėdamas savo parašą greta jo, o kartais apskritai vieną ar kitą raudonosios vyriausybės nutarimą pasirašydavo už Leniną¹⁴.

Karinis komunizmas buvo tarsi protostalinizmas: Džiugašvilis iš dalies įgyvendino savo idėjas, o iš dalies kaupė patirtį būsimoms pertvarkoms ir vadovavimui ginkluotosioms pajėgoms. Tą griežtą politiką iliustruoja ištrauka iš instrukcijos, saugomos Rusijos kariniame archyve. Dokumentą 1918 m. lapkritį pasirašė Pietų fronto vadas Aleksandras Jegorovas ir Karinės tarybos narys, t. y. to fronto komisaras, Josifas Stalinas. Joje nustatytos priemonės kovai su vagystėmis ir krosnių bei kitų karo reikmenų, įrengtų vagonuose, skirtuose kariniams pervežimams, gadinimu; bausmės numatytos pačios griežčiausios: „Visi karo žinybos asmenys, taip pat s[usisiekimo] l[iaudies] k[omisariato] agentai ir geležinkelio milicijos tarnautojai už nurodytos instrukcijos nevykdymą ar pažeidimą, taip pat demaskuoti dėl daiktų ir kitokių karinių priedų vagystės ar gadinimo, traukiami atsakomybėn iki aukščiausios bausmės...“¹⁵

¹³ Felshtinsky, Yuri. *Lenin and His Comrades*. New York, 2010; Idem., *Lenin, Trotsky, Germany and the Treaty of Brest-Litovsk: The Collapse of the World Revolution, November 1917 – November 1918*. Russell Enterprises Inc., 2012.

¹⁴ Stalin. *Ot umerennogo bolševizma k radikalizmu. 1917–1922: Dokumenty i fotografii* / sost. A. K. Sorokin i dr. M., 2019. Glossary, st. IX; p. 7, 13, 33, 39, 54, 56, 62, 94.

¹⁵ RGVA. F. 100. Op. 3. Ed. hr. 72. L. 1–2.

Strateginis bolševikų tarptautinis tikslas nepakito ir perėjus prie NEP (Naujosios ekonominės politikos) – socializmo ir kapitalizmo mišinio. Todėl aukščiau minėtas dvinarių stovyklų skirstymas – kaip šiandien sakytume, Šaltojo karo leksika – nebuvo vienkartinis publicistinis manevras, įkvėptas Pilietinio karo romantikos, ar atsitiktinis jauno, ką tik į valdžią iškilusio ekstremistinio judėjimo protrūkis. Stalinas mielai naudojo šią juodai baltą pasaulio schemą viešuose pasisakymuose ir straipsniuose dar aštuonerius su puse metų.

„Dvi stovyklos“ pasirodė, pavyzdžiui, jo 1921 m. liepos 6 d. Tbilisyje skaitytame pranešime apie komunizmo uždavinius Užkaukazėje¹⁶. O kalboje X Visos Rusijos sovietų suvažiavime, skirtame SSRS sukūrimui, Vadas, jau priartėjęs prie aukščiausios valdžios šalyje, ne tik taikė šią manichėjišką schemą, bet ir siūlė vaistą nuo išvardytų negandų: „Kapitalizmo stovykloje turime imperialistinius karus, nacionalinę nesantiką, sprespaudą, kolonijinę vergovę ir šovinizmą. (...) Naujoji sąjunginė valstybė bus naujas ryžtingas žingsnis viso pasaulio darbininkų suvienijimo į Pasaulinę Tarybų Socialistinę Respubliką link.“¹⁷ Po šių žodžių stenograma užfiksavo ilgai trukusius delegatų plojimus ir „Internacionalo“ giedojimą.

Tarptautinė, o dažniau pasaulinė, revoliucija buvo jo straipsnių ir kalbų 1920–1933 m. ašis, tiek tekstuose apie užsienio, tiek apie vidaus politiką¹⁸. Vis dėlto būtent 1920-aisiais atsirado mitas, esą Stalinas, priešingai savo varžovui Levui Trockiui, atsisakė pasaulinės revoliucijos idėjos, nes

¹⁶ Stalin, I. V. Sočinenija. T. 5. M., 1952. P. 88.

¹⁷ Ten pat. P. 154–155.

¹⁸ Stalin, I. V. Sočinenija. T. 6. 1924. M., 1947. P. 51, 96, 108, 153, 395–401; Stalin, I. V. Sočinenija. T. 7. 1925. M., 1947. P. 94, 115, 242–243; Stalin, I. V. Sočinenija. T. 8. Janvar – nojabr 1926. M., 1953. P. 74, 92–93, 96, 216, 255, 262; Stalin, I. V. Sočinenija. T. 9. Dekabr 1926 – įjūl 1927. M., 1948. P. 24, 28, 45, 110, 115, 130, 151; Stalin, I. V. Sočinenija. T. 10. Avgust – dekabris 1927. M., 1948. P. 239–240, 249, 344; Stalin, I. V. Sočinenija. T. 11. 1928 – martis 1929. M., 1949. P. 25, 78, 151–152; Stalin, I. V. Sočinenija. T. 12. Aprėl 1929 – įjun 1930. M., 1949. P. 21, 37, 117, 136, 189; Stalin, I. V. Sočinenija. T. 13. Įjūl 1930 – janvaris 1934. M., 1951. P. 40, 95, 171, 350, 379.

**Skaitykite likusius
538 iš 560 puslapių,
įsigiję šią knygą**

www.obuolys.lt

KITI KNYGŲ FORMATAI:

klausykla.lt

**Audio
knyga**

**Elektroninė
knyga**

Trečiasis pasaulinis karas neįvyko. Tačiau Stalinas jį kruopščiai ir metodiškai planavo.

Ne retorika.

O konkrečiais dokumentais ir strateginiais sprendimais.

Remdamasis iki šiol neatskleistais archyviniais šaltiniais, istorikas Aleksandras Gogunas parodo, kad po Antrojo pasaulinio karo Maskva nesiekė stabilios taikos. Ji ruošėsi naujai konfrontacijai.

Tai pasakojimas apie tai, kas buvo planuojama už uždarytą Kremliaus durų.

- apie karą, kuris galėjo prasidėti dar kartą, vos nutilus pabūklams Europoje;
- apie sprendimus, priimtus po viešų taikos deklaracijų;
- apie strategiją, kuriai taika buvo tik laikina fazė.

Autorius argumentuotai atskleidžia, kaip pokario sovietinė politika buvo orientuota į plėtrą ir kodėl Trečiasis pasaulinis karas galėjo tapti realybe.

Ši knyga ne tik iš naujo įvertina pokario istoriją – ji padeda suprasti dabartinės geopolitinės įtampos šaknis.

„Drąsi ir argumentuota analizė, verčianti iš naujo įvertinti nusistovėjusius požiūrius.“

– Hiroaki Kuromiya, „Internacionalistas, globalistas, užkariautojas. Kaip Stalinas rengėsi Trečiajam pasauliniam karui“ „Dilova Stolycija“, 2025.07.01

„Svarbus indėlis į pokario Europos istorijos supratimą.“

– Viktoras Suvorovas, „Kam jems visas pasaulis?“, „Dzerkalo Tyžnia“, 2025.08.30

<https://gogun.org/lt>

<https://www.facebook.com/oleksandr.hohun>

<https://x.com/AlexanderGogun>

<https://fu-berlin.academia.edu/AlexanderGogun>

<https://www.paypal.com/paypalme/AlexanderGogun>

https://www.patreon.com/alexander_gogun

Aleksandras Gogunas (g. 1980 m.) – istorikas, tiriantis stalinizmo epochą, Sovietų Sąjungos politiką ir Antrojo pasaulinio karo partizaninį karą Rytų Europoje, ypač Ukrainoje. Berlyno Laisvojo universiteto tyrėjas, daugelio knygų apie sovietų partizaninę veiklą ir Ukrainos pasipriešinimo judėjimus autorius.

**Skaityk.
Komentuok.
Sek.**
linktr.ee/obuolys.lt

SKAITANTIS ŽMOGUS VRA GRĄŽUS